

Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Bağlılık (School Engagement) Durumlarına İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri¹

Gökhan Arastaman²

Öz

Bu araştırmanın amacı kamu liselerinde öğrenim gören lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini incelemektir. Bu araştırmanın örneklemini, Ankara ili merkez ilçelerinde 2005-2006 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören, tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilmiş 408 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin okul bağlılığı durumlarına ilişkin görüşlerinin, öğrencilerin cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkisiz t-testi ile, anne ve babalarının eğitim durumuna ve ailenin gelir durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü ANOVA (One-way ANOVA) ile bakılmıştır. Kız öğrencilerin okula bağlılıkları erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Annesinin eğitim durumu ve ailenin gelir durumu düşük olan öğrencilerin okula bağlılıkları, annesinin eğitim durumu ve ailesinin gelir durumu daha yüksek durumda olan öğrencilere göre daha yüksektir. Öğrencilerin okul bağlılığı görüşleri ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir fark yoktur. Hem öğretmenler hem de yöneticiler, öğrencilerin okul bağlılığını azaltan nedenlere ilişkin olarak öğretmenden kaynaklanan nedenleri, yönetimden kaynaklanan nedenlere göre daha yüksek düzeyde algılamaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Okula bağlılık, Duyuşsal bağlılık, Bilişsel bağlılık, Davranışsal bağlılık

Students', Teachers' and Administrators' Opinions About Freshman High School Students' Engagement

Abstract

The purpose of this study is to investigate opinions of students, teachers and administrators on freshman high school students' school engagement. The sample of the study consisted of 408 students, chosen via stratified-sampling method, progress their high school education in Ankara province during 2005- 2006 academic year. Whether students' engagement is related with their gender, was investigated with t-test, and families' educational level and income level are investigated with One-way of Anova. The opinion of teachers and administrators on decreasing factors of student engagement was analysed by t-test. Results revealed that female students' engagement level are higher than that of boys. The students whose mothers' educational level and whose families' income level is higher are more engaged. No any relation was found between fathers' educational level and student engagement. Both teachers and administrators were perceived 'teacher based factors' as the most influential factors decreasing student engagement.

Keywords: School engagement, Emotional engagement, Cognitive engagement, Behavioral engagement.

¹ Bu çalışma 10 Mart 2006 tarihinde Bahçeşehir Kolejinde düzenlenen 9. PDR sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Teftişi Bölümü Doktora öğrencisi, E-posta: arastaman@mynet.com; Faks:0312 3173437

Giriş

Son dönemde bilim ve teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte, okulların da bu değişime ve gelişmelere ayak uydurması, yeni bilgilerin sentezini ve değerlendirmesini yapan, kritik düşünen, problem çözen bilgili bireyler yetiştirmesi önem kazanmaktadır. Bunu yapabilmek için okulların, öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekecek içerikte ödev, çalışma ve etkinlikler tasarlaması, öğrencilerin kendilerini okulda mutlu, güvenli hissetmelerini sağlaması gerekmektedir.

Newmann, Wehlage ve Lamborn'a göre (1992, 14) öğrenciler, çalışmalarını sadece minimum yoğunlaşma ile tamamlarlar veya konuşarak ders süresini tüketirler. Schlechty (2005, 138) ise öğrencilerin sorduğu soruların çoğunun, mükemmeli yakalamak için yardım istemekten öte, standartların en alt düzeyde gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamak için olduğunu belirtmiştir. Dolayısı ile tüm öğrenmeler bu açıdan değerlendirilirse, öğrencilerin yüzeysel bir anlayışa sahip oldukları, bilgiyi hafızada kısa dönemli tutabildikleri ve birkaç test dışında uzun dönemli transfer yapamadıkları düşünülür.

Diğer yandan öğrenciler okulu, çok az bir çabayla geçtikleri, sıkıcı ve nota dayalı bir oyun olarak görmektedirler. Öğrencilerin sınıf ilerledikçe motivasyonlarında hızlı düşüşler yaşadıkları da yine yapılan araştırmalar sonucunda saptanmıştır. Hızla değişen, gelişen küresel ekonominin, yeni bilgilerin sentezini ve değerlendirmesini yapan, kritik düşünen, problem çözen bilgili bireyler istediği göz önünde bulundurulursa bu bulgular özellikle sıkıntı verici olmaktadır (Fredricks, Blumenfeld ve Paris, 2004).

Okula Bağlılık (School Engagement)

Friedman okul bağlılığını, ödev üzerinde harcanan zaman, sınıfta ders anlatımına verilen dikkat, soru sormak, cevap vermek ve derse hazırlık yapmak gibi akademik çalışmaya yönelik ayrı davranışlar bütünüdür şeklinde tanımlamaktadır (Bruyn, 2005, 16). Finn (1993) ise okul bağlılığını öğrencinin kendini okula ait hissetmesi, onun amaçlarını benimsemesi olarak tanımlamıştır.

Thomson'a (2005) göre okula bağlılığın birçok faydası vardır. Örneğin, okula karşı olumlu duyguları olan, okuldaki çeşitli etkinliklerde etkin olarak yer alan öğrencilerin okulu bitirme ve bağımsız öğrenebilen bireyler olma şansları daha fazladır. Finn ve Rock'a (1997) göre ise okula bağlılık sağlamak ile akademik başarı ve okula devamsızlık yapmama, yüksek akademik beklentilere sahip olma gibi diğer eğitimsel sonuçlar arasında olumlu bir ilişki vardır.

Manlove (1998), okula bağlılık düzeyinin yüksek olmasının, okul terk oranlarında düşüşe ve çocuk hamileliği oranlarında azalmaya yol açtığını bulmuştur. Diğer yandan okula bağlı olmama durumu (school disengagement), öğrencilerde izolasyona, yabancılaşmaya ve ayrılığa neden olmaktadır. Gençler arasında okul bağlılığı eksikliğinin, madde kullanımı, çocuk hamileliği, suç içerikli olaylara karışma ve okulu terk etme gibi çok ciddi sonuçlara yol açtığı saptanmıştır (Caraway, Tucker, Reinke, Hall, 2003, 420). Dolayısı ile bağlılık çalışmaları eğitimcilere ve ebeveynlere, başarısızlığa yol açan sınıf içi davranışların değiştirilmesi ve geliştirilmesi için bir fırsat sunmaktadır (Bruyn, 2005, 24).

Tüm bu etkenlerden dolayı okul bağlılığı kavramı, azalan akademik başarıya, öğrencilerin okuldan sıkılmalarına, okula ve öğrenmeye karşı duyarsızlaşmalarına ve şehir merkezlerindeki okul terk oranlarının yüksek düzeyde olmasına bir çare olarak artan bir ilgi çekmektedir (National Research Council and Institute of Medicine, 2004. Akt: Fredricks ve diğerleri, 2004).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere öğrencinin okula bağlılığı, öğrencinin okulla ilgili iyi şeyler hissetmesinin yanında okuldaki tüm etkinliklerde yer alacak şekilde öğrencinin katılımcı davranışlarını da kapsamaktadır.

Okula Bağlılık Çeşitleri

Fredricks, Blumenfeld ve Paris (2004) davranışsal, duyuşsal ve bilişsel olmak üzere üç tip okul bağlılığından bahsetmektedir ve yapılan çalışmalarda okul bağlılığı çok yönlü bir yapı olarak incelenmektedir.

Davranışsal Bağlılık (Behavioral engage-

ment). Davranışsal boyut öğrencinin spor, dans ve tiyatro gibi ders dışı sosyal etkinliklere katılımını ve dolayısı ile gözlenebilen davranışlarını ve performansını içerir. Davranışsal bağlılık katılım kavramıyla ilgilidir ve öğrencinin sosyal yönlerden ders dışı sosyal etkinliklere dahil olmasını içermektedir (Fredricks ve diğerleri, 2004, 62).

Duyuşsal Bağlılık (Affective engagement). Duyuşsal bağlılık öğrencinin, öğretmenlerine, arkadaşlarına ve okuluna karşı pozitif tepkisini kapsamaktadır ve kuruma bağlılığı ve işe istekliliğe işaret etmektedir. Duyuşsal bağlılık, okuldaki aktiviteleri tanımlarken hissedilen pozitif duyguları, coşku gösterme, olumlu düşünme, meraklı olma ve ilgili olma özelliklerini içermektedir (Fredricks ve diğerleri, 2004, 63). Finn (1989) duyuşsal bağlılığı okulla özdeşleşme kavramıyla açıklarken, davranışsal boyutu ise katılım (participation) kavramıyla açıklamaktadır. Duyuşsal bağlılık öğrencinin sınıf içindeki sıklığına, derse karşı ilgi düzeyine, mutlu, kaygılı ve hüzünlü olması gibi hissi tepkilerine işaret etmektedir (Connell ve Welborn, 1991).

Bilişsel Bağlılık (Cognitive engagement). Bilişsel bağlılık öğrencinin okula psikolojik yatırımını, karışık ve zor konulara karşı gerekli enerjiyi harcamada istekliliğini ve özenli olmasını vurgulamaktadır. Öğrencilerin okulda öğrendiklerini niçin ve nasıl yaptıkları konusunda anlayış geliştirmesi olarak tanımlanmıştır.

Bu konu ile ilgili araştırmalar, öğrencinin öğrenmeye psikolojik yatırım yapmasını, öğrenmede stratejik olmayı, öğrencinin öğrenme yöntemlerini kendisinin belirlemesine işaret etmektedir. Bununla ilgili tanımlar, gerekenin ötesinde öğrencinin fazladan enerji harcamasına ve zorluklar karşısında yılmaması üzerine odaklanmaktadır (Newman, Wehlage ve Lamborn, 1992). Derin stratejiler kullanan öğrenciler daha çok bilişsel olarak sınıfa bağlıdırlar, daha çok zihinsel olarak enerji harcarlar, fikirler arasında bağlantı kurarlar ve fikirleri anlama çabası içinde olurlar (Weinstein ve Mayer, 1986).

Sonuç olarak yüksek düzeyde bilişsel bağlılığın üst düzey bir öğrenme ve başarı ile ilişkili olduğu söylenebilir (Weinstein ve Ma-

yer, 1986).

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan 65 kamu lisesinde öğrenim gören lise birinci sınıf öğrencileri ve bu liselerde görev yapan öğretmen ve yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan Ankara ili merkez ilçelerinde toplam 65 kamu lisesinde, 13128 erkek ve 14633 kız olmak üzere toplam 27761 lise birinci sınıf öğrencisi bulunmaktadır. Tüm ilçelerde bulunan 65 liseye ulaşmanın ekonomik ve zaman güclüğü göz önünde bulundurularak, örneklem alınan lise sayısı 17 okulla sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırma yapılırken şu aşamalar kullanılmıştır: Lise sayısı beşe kadar olan ilçelerden bir, beş ile 10 arasında lisesi olan ilçelerden iki, 10 ile 15 arası olan ilçelerden üç ve 15'ten fazla liseye sahip ilçelerden ise dört lise örneklem alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Ankara ili Merkez ilçelerindeki 65 kamu lisesinde okuyan birinci sınıf öğrencilerinin 'okula bağlılık durumlarının' saptanması amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan ölçek kullanılmıştır. Öğrencilerin okul bağlılığını azaltan nedenleri saptamak için ise öğretmen ve yöneticilere uygulanmak üzere bir ölçek hazırlanmıştır.

Okula bağlılık anketinin ön uygulaması evrende yer alan okullarla benzerlik gösteren ancak örneklemde yer almayan; Altındağ İnönü lisesi ve Keçiören Etlik ve Pursaklar liselerinde 140 öğrenciye ve 110 öğretmen ve yöneticiye uygulanmıştır. Örneklem kapsamındaki öğrencilerin %53,6'sı kız (75) ve %46,4'ü erkektir (65).

Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerin okul bağlılığı durumlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (ss) değerleri bulunmuş, bu değerlerin öğrencilerin cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi ile, anne ve babalarını eğitim durumuna ve ailenin gelir durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü ANOVA (One-way ANOVA) ile bakılmış-

tır. Farkın anlamlı çıkması durumunda ise farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla LSD çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Öğretmen ve yöneticilerin, öğrencilerin okul bağlılığını azaltan nedenlere ilişkin görüşleri, aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (ss) ile betimlenmiştir. Boyutlara göre öğretmen ve yöneticilerin görüşleri arasın-

da anlamlı bir farkın olup olmadığına ilişkisiz t-testi ile bakılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin 'İçsel bağlılık' boyutuna ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo.1. Öğrencilerin İçsel Bağlılık Boyutu İfadelerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Sıra Değerleri

İçsel Bağlılık	X	Standart Sapma	Katılma Sırası
1- Okulda benden beklenen çalışmalarını gerçekleştirebilmek için canla başla çalışırım	3,65	0,97	3
2- Okulda verilen ödevlerin dışında da ders çalışmayı severim	3,36	1,10	6
3- Sınıfta anlatılanları dikkatle dinlerim	3,83	1,00	2
4- Okulda öğrendiğimiz şeylerle ilgili olarak daha çok öğrenmek için başka kitaplar okurum	3,14	1,15	8
5- Liseden sonra üniversiteye devam etmeyi istiyorum	4,74	0,62	1
6- Okula gitmeden önce ödev ve çalışmalarımı ilgili hazırlığımı yaparım	3,64	1,13	4
7- Sınıfta işlediğimiz konuları sınıf dışında da arkadaşlarımla konuşur ve tartışırım	3,27	1,15	7
8- Okul çalışmalarımı tamamlamak için yeterli çabayı gösterdiğimi düşünüyorum	3,55	1,08	5
9- Sınıfta zor olan ödev ve çalışmalarını tercih ederim	2,96	1,21	9

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 'liseden sonra üniversiteye devam etmeyi istiyorum' (X=4,74) ifadesine en fazla katıldıkları, 'sınıfta zor olan ödev ve çalışmalarını tercih ederim' (X=2,96) ifadesine ise en az katıldıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 'Okul ortamı-bağlılık ilişkisi' boyutu ifadelerine ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo.2. Öğrencilerin Okul Ortamı- Bağlılık İlişkisi Boyutu İfadelerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Sıra Değerleri

Okul ortamı bağlılık ilişkisi	X	Standart Sapma	Katılma Sırası
10- Okulda kendimi mutlu hissedirim	3,95	1,10	4
11- Okulda yeni şeyler öğrenmeyi severim	4,24	0,97	1
12- Okula isteyerek, zevkle giderim	4,12	1,02	2
13-Okulda öğrenme süreci eğlenceli bir süreçtir	3,73	1,11	5
14-Okulda yaptığım etkinliklerden zevk alırım	4,05	1,04	3
15-Okula devamsızlık yaptığım zaman rahatsızlık duyarım	3,73	1,38	5

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların 'okulda yeni şeyler öğrenmeyi severim' (X=4,24) ifadesine en fazla katıldıkları, 'okulda öğrenme süreci eğlenceli bir süreçtir' (X=3,73) ifadesine ise en az katıldıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 'Okul programı-bağlılık ilişkisi' boyutu ifadelerine ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo.3.Öğrencilerin Okul Programı- Bağlılık İlişkisi Boyutu İfadelerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Sıra Değerleri

Okul programı bağlılık ilişkisi	X	Standart Sapma	Katılma Sırası
16- Okul bize iş yaşamında gerekli olan becerileri kazandırır	3,95	1,15	2
17- Okulda öğretilenler ilgimi çeker	3,75	1,02	4
18- Okulda önemli şeyler öğrendiğimizi düşündürür	4,17	1,01	1
19- Okulda yararlı beceriler ediniriz	3,94	1,14	3

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların 'okulda önemli şeyler öğrendiğimizi düşürüm' (X=4,17) ifadesine en çok katıldıkları, 'okulda öğretilenler ilgimi çeker'(X=3,75) ifadesine ise en az katıldıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 'Okul yönetimi-bağlılık ilişkisi' boyutu ifadelerine ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo.4 Öğrencilerin 'Okul Yönetimi- Bağlılık İlişkisi Boyutu İfadelerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Sıra Değerleri

Okul yönetimi bağlılık ilişkisi	X	Standart Sapma	Katılma Sırası
20- Okula ait eşyalara zarar vermemeye özen gösteririm	4,21	1,07	1
21- Okulda kendimi güvende hissedirim	3,48	1,32	3
22- Okulda alınan kararlara katılırım	3,48	1,37	3
23- Okulun etkili disiplin kurallarının olmasından memnunum	3,53	1,19	2
24- Okul yönetimi ders dışı sosyal etkinliklere katılım konusunda öğrencileri destekler	3,26	1,37	4

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların 'okula ait eşyalara zarar vermemeye özen gösteririm' (X=4,21) ifadesine en çok katıldıkları, 'okul yönetimi ders dışı sosyal etkinliklere katılım konusunda öğrencileri destekler' (X=3,26) ifadesine ise en az katıldıkları görülmektedir.

mektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 'Öğretmen-bağlılık ilişkisi' boyutu ifadelerine ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo.5 Öğrencilerin 'Öğretmen- Bağlılık İlişkisi Boyutu İfadelerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Sıra Değerleri

Öğretmen bağlılık ilişkisi	X	Standart Sapma	Katılma Sırası
25- Öğretmenlerim öğrencilerle iyi iletişim kurarlar	3,25	1,34	3
26-Öğretmenlerimin çalışmalarında beni desteklediklerini düşürüm	3,37	1,22	1
27- Sınıf içi çalışmalarımı ilgili olarak öğretmenlerim tarafından bilgilendirilirim	3,36	1,32	2

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların 'öğretmenlerimin çalışmalarında beni desteklediklerini düşürüm (X=3,37) ifadesine en çok katıldıkları, 'öğretmenlerim öğrencilerle iyi iletişim kurarlar (X=3,25) ifadesine ise en

az katıldıkları görülmektedir.

Öğrencilerin Okul Bağlılık Durumları İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı İle İlgili Bulgular ve Yorum

Tablo.6.Öğrencilerin okul bağlılığı ile ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre T-testi sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Erkek	171	95,55	18,30	393	4,38*	.000
Kız	224	103,09	15,77			

*p< .05

Öğrencilerin okul bağlılığı görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(393)=4,38$, $p<.05$]. Kız öğrencilerin okul bağlılığı görüşleri ($X=103,09$), erkek öğrencilerininkine göre ($X=95,55$) daha olumludur.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre okul bağlılığı görüşlerine ait tek faktörlü varyans analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo.7.Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre okul bağlılığı görüşlerine ait tek faktörlü varyans analizi sonuçları

Annenin Eğitim durumu	N	X	S	Sd	F	p	Anlamlı fark (LSD)
İlkokul	189	101,19	15,61	3; 391	2,781*	.041	1-3, 2-3
Ortaokul	110	101,04	16,64				
Lise	74	94,70	20,39				
Üniversite	22	99,31	20,75				

* $p<.05$

Tablo 7 incelendiğinde, analiz sonuçları, öğrencilerin okul bağlılığı görüşlerinin annelerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F(3-391)=2,781$, $p<.05$]. Eğitim durumlarına göre farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak

amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre annesinin eğitim durumu ilkökul mezunu olanlar ($X=101,19$) ile ortaokul mezunu olanların ($X=101,04$) bağlılık görüşleri, annesi lise mezunu olanların ($X=94,70$) görüşlerinden daha yüksektir.

Tablo.8.Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Okul Bağlılığı Görüşlerine Ait Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Babanın Eğitim Durumu	N	X	S	Sd	F	p	Anlamlı fark (LSD)
İlkokul	97	99,92	16,06	3,391	.162	.922	--
Ortaokul	98	100,14	16,14				
Lise	140	99,10	19,06				
Üniversite	60	100,85	17,06				

Tablo 8 incelendiğinde, analiz sonuçları, öğrencilerin okul bağlılığı görüşlerinin babalarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F(3-391)=.162$, $p>.05$]. Babalarını eğitim durumu ne olursa olsun katılımcıların görüşleri birbirine oldukça benzerdir.

Tablo.9 Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Okul Bağlılığı Görüşlerine Ait Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Ailenin gelir durumu	N	X	S	Sd	F	P	Anlamlı fark (LSD)
0-750ytl	158	101,91	16,15	2-392	2,973*	.049	1-3,2-3
751-1700ytl	199	99,15	17,68				
1700ytl ve üstü	38	94,73	18,92				

* $p<.05$

Tablo 9 incelendiğinde, analiz sonuçları, öğrencilerin okul bağlılığı görüşlerinin ailelerinin gelir durumlarına göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F(2-392)=2,973$, $p<.05$]. Gelir durumuna göre farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre ailesi

alt ($X=101,91$) ve orta ($X=99,15$) gelir grubuna ait olan öğrencilerin bağlılık görüşleri üst gelir grubuna dahil olan ($X=94,73$) öğrencilerin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur. Bu da yurtdışındaki bulguların tersi bir durumu ortaya koymaktadır.

Tablo.10 Öğretmen Ve Yöneticilerin Okul Bağlılığını Azaltan Nedenler İfadeeriyle Görev Değişkenine Göre Boyutlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Okul bağlılığını azaltan nedenler alt boyutları	Görev	N	X	S	Sd	t	p
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	Öğretmen	121	27,93	6,13	166	.290	.775
	Yönetici	47	28,23	5,96			
Programdan Kaynaklanan Nedenler	Öğretmen	121	18,70	4,14	166	1.02	.308
	Yönetici	47	19,40	3,57			
Öğrenciden ve Okul Ortamından Kaynaklanan Nedenler	Öğretmen	121	23,25	6,57	166	.274	.784
	Yönetici	47	22,97	3,51			
Okul Yönetiminden Kaynaklanan Nedenler	Öğretmen	121	10,53	2,70	166	.195	.845
	Yönetici	47	10,44	2,66			
Toplam	Öğretmen	121	80,42	14,70	166	.265	.791
	Yönetici	47	81,06	11,62			

Tablo 10 incelendiğinde, analiz sonuçları, öğrencilerin okul bağlılığını azaltan nedenler konusunda, öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşleri arasında, hiçbir boyutta anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.. Her bir boyutta gerek öğretmenlerin gerekse de yöneticilerin görüşleri birbirine oldukça yakın bulunmuştur. Ancak okul bağlılığını azal-

Tartışma

Öğrencilerin, okul bağlılık durumlarına ilişkin olarak, en önemli gördükleri ifadeler sırasıyla, liseden sonra üniversiteye devam etmeyi istemeleri, okulda yeni şeyler öğrenmeyi sevmeleri ve okula ait eşyalara zarar vermeye özen göstermeleridir. Araştırmaya katılan öğrencilerin en az katıldıkları ifadeler ise sınıfta zor olan ödev ve çalışmaları tercih etmeleri, okulda öğrendikleri şeylerle ilgili olarak daha çok öğrenmek için başka kitaplar okumaları ve öğretmenlerinin kendileriyle iyi iletişim kurduklarını düşünmeleridir.

Öğrencilerin en çok katıldıkları madde olan 'liseden sonra üniversiteye devam etmeyi istiyorum' öğrencilerin daha çok sembolik bağlılık sağladıkları şeklinde yorumlanabilir. Esasen lise eğitiminden sonra üniversite eğitimine devam etmek isteyen ve bu yönde planlar kuran öğrencilerin okul bağlılık düzeyleri, okul sonrası için herhangi bir planı olmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur (HSSE; 2005, 3) ve bu durum okul bağlılığının bir göstergesidir, ancak Schlechty'nin de (2001, 72) belirttiği gibi sembolik bağlılık (ritual engagement) sağlayan öğrenciler ne gerekiyorsa onu yaparlar,

tan nedenlere ilişkin, öğretmen (X=27,93) ve yöneticilerin (X=28,23) en yüksek ortalama-ya sahip görüşleri 'Öğretmenden kaynaklanan nedenler' boyutunda yer alırken, en düşük ortalama-ya sahip öğretmen (X=10,53) ve yönetici (X=10,44) görüşleri, okul yönetiminden kaynaklanan nedenler boyutunda bulunmuştur.

sınavda başarılı olmak için kitap okurlar veya bir okul kabul edilmek için iyi not almaya çalışırlar.

Öğrencilerin, okul programı-bağlılık boyutunda en az katıldıkları 'okulda öğretilenler ilgimi çeker' ifadesi daha çok yürütülen programla ilgilidir ve okulda öğretilen konuların öğrenciler için ilginç ve yeni olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Schlechty'ye (2001,122) göre konuyu ilginç bulan öğrencilerin derse yoğunlaşması zor değildir. Bu nedenle öğrencileri derse katmanın en iyi yolu, içeriğin ilginç olması veya öğrencilerin hayatlarıyla ilişkilendirilmesidir

Bu bulgulara bakıldığında öğrencilerin okul bağlılıklarının daha çok üniversiteye odaklı, zorluklarla karşılaştığında vazgeçen (non-resilient), durumu kurtaracak kadar çalışan öğrencilerin özelliklerine uyduğu görülmektedir. Burada öğrencilerin en düşük düzeyde katıldıkları 'sınıfta zor olan ödev ve çalışmaları tercih ederim ve okulda öğrendiğimiz şeylerle ilgili olarak daha çok öğrenmek için başka kitaplar okurum maddeleri öğrencilerin bilişsel bağlılık durumlarının zayıf olduğu şeklinde yorumlanabilir. Connell ve Wellborn'a (1991) göre bilişsel bağlılık düzeyi yüksek öğrenciler zor olan konuları tercih

eden ve zorluklarla karşılaştıklarında çaba gösteren, yılmayan öğrencilerdir.

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin bağıllık durumu erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda da kızların okul bağıllık düzeyleri erkeklere göre daha yüksektir. Genel bağlamda kızların ders dışı sosyal faaliyetlere katılma oranları erkeklere göre daha yüksektir ve bu durum kızların okula bağıllık düzeyini de artırmaktadır (Fullarton, 2002, 13). Aynı şekilde Peterson da kızların erkeklerden daha önce ergenliğe ulaştıkları için, farklı sosyalleşme süreçlerinden geçmekte olduklarını ve dolayısı ile erkeklere göre okula daha kolay uyum sağlayıp bağıllık sağladıklarını belirtmektedir (Bruce ve Crump,2003,122).

Annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin bağıllık durumlarının da düştüğü görülmüştür. Bu araştırmadaki bulguların tersine yurtdışında yapılan araştırmalara göre ailenin eğitim durumu ile öğrencinin bağıllık durumu arasında pozitif doğrusal bir ilişki saptanmıştır. Üniversite eğitimi almış ailelerin çocuklarında yüksek bağıllık düzeyi saptanmışken, ilkokul mezunu ailelerin çocuklarında ise en az bağıllık düzeyi saptanmıştır (Fullarton, 2002, 13).

Bu konuda Finn ve Voelkl (1993, 265) öğrencinin okul bağıllık düzeyi üzerinde ailenin sosyo ekonomik düzeyinin önemli bir etkisinin olduğunu saptamıştır. Yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip ve eğitilmiş ailelerin çocukları okulla daha çok ilgili olmaktadır. İyi eğitilmiş ailelerin çocuklarının okul ilgi düzeyleri de yüksektir ve ders dışı sosyal etkinliklere katılımın faydalarını daha iyi anlayabilmektedirler.

Yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip ve eğitilmiş ailelerin çocukları okulla daha çok ilgili olmaktadır. İyi eğitilmiş ailelerin okul ilgi düzeyleri de yüksektir ve ders dışı sosyal etkinliklere katılımın faydalarını daha iyi anlayabilmektedirler (Finn ve Voelkl, 1993,265).

Ayrıca yurtdışında yapılan çalışmaların tersine, Türkiye’de anne ve babanın eğitim durumunun düşük olması çocuklarının okulu iyi bir gelecek açısından değerlendirip, okula daha çok bağıllık sağladıkları şeklinde

yorumlanabilir. Yurtdışında yapılan çalışmaların tersine ülkemizde annenin eğitim durumu azaldıkça çocukların okula bağıllıklarının artması, eğitimden yararlanamayan ailelerin en azından çocuklarının en üst düzeyde eğitim almaları ve bu yolla gelecekte bir meslek sahibi olmalarını istemeleri şeklinde yorumlanabilir. Çünkü genel olarak anne babasının eğitim durumu yüksek olan çocukların ailelerinin gelir durumları da yüksek olmaktadır. Bu ailelerin çocukları eğitimden yararlanma, eğitime yatırım yapma ve bu yolla geleceklelerini garantiye alma konusunda düşük gelirli ve eğitilmiş ailelerin çocuklarına göre daha az istekli olmaktadır denebilir.

Anne ve Babanın eğitim durumundaki sonuçlarda olduğu gibi ekonomik gelir açısından iyi durumda olan ailelerin çocukları, ders dışı sosyal etkinliklere katılım ve eğitimden fayda sağlama anlamında düşük gelire sahip ailelerin çocuklarına göre daha çok yararlanmaktadırlar ve dolayısı ile okul bağıllık durumları da yüksek olmaktadır (HSSE; 2005).

Gerek anne ve babaların eğitim durumları gerekse de gelir durumlarının artmasıyla beraber çocukların okula karşı bağıllık durumlarının düşmesi, kamu liselerindeki ortamların, yüksek gelire sahip ailelerin ve eğitilmiş ailelerin çocukları için cazibe merkezi olamadıkları, kendi evlerinin daha çekici ortamlar olduğu şeklinde yorumlanabilir. Dolayısı ile kendi evinde daha iyi imkanlara sahip çocuklar için okullar ilgi çekici ortamlar olmamaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

1- Okulda alınan kararlara öğrencilerin katılımı sağlanmalıdır.

2- Okul kuralları oluşturulurken öğrenci, öğretmen ve yöneticiler kuralları birlikte hazırlamalıdır. Kuralların açık anlaşılır, adil ve uygulanabilir olmasına dikkat edilmeli ve okuldaki tüm öğrencilere adil davranılmalıdır.

3- Az mevcutlu sınıflarda öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleri ile yakın ilişkiler kurup bunu geliştirme olasılıkları daha yüksektir. Bu yakın ilişkiler sayesinde öğrenciler kendilerini bulunduğu ortama daha yakın ve

ait hissetmektedirler. Bunun için sınıf mevcutları azaltılmalıdır.

4- Öğretmenlerin ders işleme yöntemleri öğrencilerin derse ve okumaya karşı bağlılığını sağlayan en önemli faktörlerden birisidir. Öğretmenler dersleri ilgi çekici hale getirmeli, öğrencilerin dikkatini çekecek materyalleri sınıfa getirmelidir. Tüm bunları öğrencinin günlük yaşam deneyimleri ile ilişkilendirmeli ve onlar için anlamlı hale getirmelidir.

5- Okulunda olumlu bir iklimin olduğunu düşünen, okulda mutlu olan ve kendini okulun bir parçası gibi hisseden öğrencilerin okul bağlılık düzeyleri de yüksek olacaktır. Bu yüzden öğretmenler ve yöneticiler, öğrenciler arasında olumlu arkadaşlık ilişkilerinin kurulmasını sağlamalıdır.

6- Öğrencilerin okuldaki ders dışı sosyal etkinliklere katılımını sağlamak, onların dav-

ranişsal olarak bağlılığını sağlamaktadır. Bu bağlılık çeşidi özellikle akademik yönden risk altındaki öğrencilerin okulu terk etmelerinin önündeki en önemli etkidir. Bu yüzden okul yönetimi, öğrenciler için spor, dans, tiyatro ve drama gibi ders dışı sosyal etkinlikler sunmalıdır.

7- Özellikle ailesinin gelir ve eğitim düzeyi açısından dezavantajlı durumdaki öğrencilerin ders dışı sosyal etkinliklere katılımı konusunda okul yönetimi ailelerle işbirliği yapmalı ve öğrencilerin bu etkinliklere katılımını sağlamalıdır.

8- Araştırma sadece kamu liselerindeki öğrencilerle değil, diğer lise türlerinin (meslek lisesi, Anadolu lisesi ve fen lisesi, vb) öğrencileriyle de yapılabilir ve hangi tür liselerin öğrencilerinin bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu araştırılabilir.

Kaynakça

- Bruyn, H.D. (2005). Role strain, engagement and academic achievement in early adolescence. *Educational Studies*, 31(1), 15-27
- Bruce, G ve Crump, D.A.(2003). Association of parental involvement and social competence with school adjustment and engagement among six graders. *Journal of School Health*, 73,(3), 121-126
- Caraway, K., Tucker, C. M., Reinke, W. M. ve Hall, C. (2003). Self-efficacy, goal orientation, and fear of failure as predictors of school engagement in high school students. *Psychology in the Schools*, 40(4), 417-427
- Connell, J.P. ve Wellborn, J.G (1991). *Competence, autonomy and relatedness: A motivational analysis of self-system processes*, 23. Hillsdale, N.J.; Lawrence Erlbaum Assoc.
- Finn, J.D. (1993). *Student engagement and student at risk*. Washington,DC: National Center For Education Statistics
- Finn, J.D (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59, 117-142.
- Finn, J.D. ve Voelkl, K.E. (1993). School Characteristics Related to school engagement. *Journal of Negro Education*, 62, 249-268.
- Finn, J.D., Rock, D.A. (1997). Academic success among students at risk for school failure. *Journal of Applied Psychology*, 82, 221-261.
- Fredricks, J.A., Blumenfeld, P.C. ve Paris, A.H. (2004). School engagement: Potential of the concept, State of the Evidence. *Review of Educational Research*, 74, 59-109.
- Fullarton, S. (2002). *Student engagement with school: Individual and school-level influences* (LSAY Research Report No. 27). Camberwell: ACER
- HSE.(2005) High School Survey of Student Engagement. İnternette 20 Nisan 2006 tarihinde http://www.indiana.edu/~ceep/hssse/pdf/hssse_2005_report.pdf, adresinden alınmıştır.
- Manlove, J. (1998). The influence of high school drop out and school disengagement on the risk of school-aged pregnancy. *Journal of Research on Adolescence*, 82, 187-220
- Newmann, F. M., Wehlage, G. G. ve Lamborn, S. D. (1992). *The significance and sources of student engagement*. In F. M. Newmann (Ed.). Student engagement and achievement in American schools (p.11-39). New York: Teachers College Press.
- Schlechty, P.C. (2005). *Creating great schools. Six critical systems at the heart of educational innovation*. Jossey-Bass Wiley imprint. San Francisco
- Schlechty, P.C. (2001). *Shaking up the schoolhouse: how to support and sustain educational innovation*. Jossey-Bass Education. San

Francisco.

Thompson, S.(2005). *Engaging students with school life*. Youth Studies Australia,24,(1)

Weinstein,C., ve Mayer,R. (1986). *The teaching*

of learning strategies. Handbook of research on teaching and learning,3, 315-317. New York: Mc Millian

Summary

Introduction: In the last period of time, along with developments in science and technology, schools keeping up with those changes, nurturing students who evaluate, synthesize and criticize, solve their problems, and to be a knowledgeable person, has gained importance. To do this, schools are called for design activities, homework and challenging tasks engaging students, make students feel happy and safe.

Students complete their tasks with only limited engagement or waste time by talking with their peers in class. Schlechty asserts that most of the students ask questions instead of mastering, understanding and trying to accomplish something that is challenging, only for fulfilling requirements at minimum level. Consequently, if all learnings are considered in such a way, it can be said that students have superficial understanding, use only short-term memory and they can not make long term transfers except for some tests.

So, to compete in national and international labour market, children need to complete their education with high academic achievement, especially given the trend towards globalization and knowledge -based economy.

School engagement

Engagement is commonly defined as a collection of discrete behaviors directed towards academic efforts, such as time spent on homework, paying attention during class, asking and answering questions and being prepared for class. Finn defines school engagement as students' feeling of belonging and, embracement of purposes of the school. Recent researches suggest that children who are engaged with school are more likely to do well in school and to graduate from high school.

Students who are engaged in school are

more likely to earn higher grades and higher test scores and have lower dropout rates. In contrast students who are disengaged, are at risk for a wide range of long-term adverse consequences, including disruptive classroom behaviour, absenteeism and dropping out of school.

Thus, the investigations of engagement can provide parents and educators with useful opportunities to enhance and modify classroom behaviors conducive to achievement.

Types of school engagements

Three types of engagement- behavioral, affective and cognitive- have been indicated in the literature and engagement have been studied as multifaceted construct.

Behavioral engagement. Includes students' observable actions or performances, such as participation in extracurricular activities (e.g., sports and clubs). *Affective engagement.* Includes students' feelings about the school, teacher and/or peers (e.g., positive feelings toward teacher and other students, *Cognitive engagement.* Draws on the idea of investment; it incorporates thoughtfulness and willingness to exert the effort necessary to comprehend complex ideas and master difficult skills.

Methodology: The aim of this research is to investigate the opinions of students, teachers and administrators on freshman high school students' school engagement. The population of this study consisted of 13128 male and 14633 female students who progress their high school education in Ankara province during 2005- 2006 academic year. The sample of this research consists of 408 freshman high school students who study at 17 public high school at Ankara province (Altındağ, Mamak, Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Etimesgut, Gölbaşı and Sincan) which was chosen via stratified-sampling method. Teachers and administrators were

chosen from the same schools. While gathering data, literature related to school engagement has been reviewed, related aspects have been examined and questionnaire items have been constituted by transforming these reviews into question sentences. While questionnaire items were constituting, experts' opinions have been called upon. In the data analysis, frequency and percentage, arithmetic means were used. In order to determine if there have been any differences with respect to students' gender, the t test was used, and in order to determine whether or not there have been any differences with respect to students' families' educational and income level, the variance (ANOVA) analysis was used.

Findings: According to the findings of this research, school engagement of the girls is higher than that of the boys. While mother's educational level and family's income level increase, students' school engagement level decrease. On the other hand, it was found out that student's behavioral engagement is high but cognitive engagement is low. In relation to reasons decreasing students' school engagement, 'unhappiness of student at school' was found out as the most important item, and 'student's lower level of sense of belonging' and 'lower level of self-efficacy belief' come later respectively.

The most important items according to students in this research are, willingness to continue university education after high school, being eager to learn new things in school and take care of not disturbing school properties. The least agreed items of this research are preferring challenging tasks and homework, for mastering on the topics of things that they learn at school. These results reveal that school engagement of high school students can be depicted as mostly university education oriented, nonresilient and lack of desire to go beyond the requirements and a preference for challenge.

Discussion: As literature purports, this research also reveals that both family's income and mothers' educational level have importance on school engagement. Moreover, unlike the foreign researches, it can be interpreted from the research that the situation of

parents having lower educational level ensures high level of school engagement for their children regarding the school as a mean to reach future welfare. Unlike the foreign researches, the findings of the research that children's school engagement level gets higher as the educational situation of the mother gets lower in Turkey can be construed as the desire of families, having not being able to benefit from education, for their children's attaining high level of education and getting satisfying jobs by means of that education. It can also be stated that the findings that the children of these families are less aspirant for benefitting from the education, investing on education and ensure their future by means of that way than the children of the families having lower income and educational level. The decrease at the level of school engagement of the children in spite of the increase at the level of both education and financial income of the parents can be interpreted that the environments of public high schools are not able to be engaging places for the children of the families with high level of education and financial income, but the environments of their houses are engaging places for them instead.

Based on the findings of this study, the following recommendations can be argued:

- Students should take place in decision making process.
- Rules at the school should be established by both students, teachers and administrators.
- Class size should be reduced.
- Teachers should make instruction engaging and they should bring engaging materials into class. Instruction should be tied to topics and problems that naturally interest students.
- Students - especially at risk students - should be enabled to participate extracurricular activities such as, sport, dance and theatre.
- Schools should organize themselves as communities that foster caring relationships between all members of the school community and treat all members fairly.